

ДІЛО

виходить щоденно передполуднем

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок ч. 10, П. 408.
Конто пост. шл. 143.322.
Адреса для телеграм:
«Діло», Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем.
Рукописи не зберігаються.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в крив. 450 зол.
Як границей:
В Америці і доля, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 3 шв. фр., Чехо-
словаччині 30 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Займа адреси і зол.

В СПРАВІ ОГЛОШЕНЬ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІН.
СТРАЦІ

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Смерть румунського короля.

Львів, 22. грудня 1927.

„Помер король, нехай живе король!“ — ось оклик, який сьогодні повторює ціла Румунія. Жалібні напів над домовиною короля Фердинанда чергуються з окликами в честь нового короля — дитини, володаря неперемінного Братіану формального державця румунського престолу.

Помер король! Яким беззвучним і безмістовним здається нам цей титул після великої війни і революційної хвилі — тимбільше у відношенні до особи помершого румунського короля Фердинанда. Справді, він був нічим іншим, тільки номінальним беззвучним, поліннялого титулу.

Король Фердинанд помер вночі, 10. ч. м. та в суті річ він уже від кількох літ був мертвий, зрештою ніколи не проявляючи якихнебудь визначніших індивідуальних прикмет. Припадково і принагідно полав цей німецький князь з католицької лінії Гогенцоллерн-Сігмаринген на румунський престол. Коли його дядько, перший румунський володар з королівським титулом, Карло I, розумний і адекватний, безпотошно западав у глибоку старість, наступство румунського престолу запропоновано його братанчіві Вільгельмові Гогенцоллерн-Сігмаринген. Та цей воляв жити в маленькому, але культурному полуднево-німецькому князівстві, як двигати королівський вінець в північній балканській країні. Тоді доля всміхнулася до його молодшого брата Фердинанда, неповнолітнього, пересічного німецького офіцера. Постановою румунського парламенту став він наступником румунського престолу, довгий час причучуючись керувати державою при боці свого дядька. Однак цього мистецтва не навчився він ніколи. Дійсним володарем малої, а опісля „великої“ Румунії була вродлива королева Марія, готова ледячої двірської камарилі, а уряд з невеличкими перервами неподільно прибрал до своїх рук також т. зв. румунських лібералів Братіану. Ці дві „зорі“ яро в останніх роках блищали на хмарно-румунському небозводі, в сутні відсуваючи короля Фердинанда.

Серед воєнної бурі і хуртовини в Європі вступив померший король на румунський престол. Румунія, звязана мілітарним союзом з Австрією, не приєдналася до осередніх держав, але проголосила нейтральність. Однак згодом (27. червня 1926 р.) під натиском антан-ти та під впливом англофільської королеви Марії і франкофільського прем. Братіану, Румунія вступила війною проти змагаючих осередніх держав. Австро-німецькі війська під проводом непобідного Макензена скоро поклали край спільному розгонові „зрадливого“ Румунії та її снам про могутність. Більшу частину Румунії зі столицєю Букарештом обсадили війська осередніх держав, а уряд з коро-лем і державною касою (яку опісля передано в депозит Росії) втік в Ясси. Повна залежність Румунії від

Росії та її армії, а опісля вибух революції й берестейський мир України з осередніми державами поставили Румунію в дуже скрутне положення. Центральні держави, виснажені до краю, дуже ласкаво обійшлися з побідженою Румунією. Дня 7. травня 1917 (себ-то після неповного року від хвилі виповідження їм війни Румунією) заключено букарештський мир між Румунією й осередніми державами. За деяке спростування границь в користь Австрії, звороту загарбаної Добруджі, Болгарії і нафтові концесії в користь Німеччини осередні держави дали Румунії вільну руку щодо Бесарабії, яку й приєднано до „регату“ відомими румунськими способами і засобами, стручуючи цю прекрасну, багату країну в пропасть безладдя, провокації і визиску.

Заломання центральних держав сколихнуло Румунією. Вона виявила тоді крайню імперіалістичні апетити. Розвал Австро-Угорщини дав „хорошим“ румунським військам величезні здобутки. Відстала, некультурна, півдика Румунія загарбала тоді величезні простори з мішаним, а то й зовсім нерумунським населенням. Таким чином повстала „велика“ Румунія, а на її чолі формальний будівничий король Фердинанд Гогенцоллерн-Сігмаринген.

Обставини склалися корисно для „великої“ Румунії. Династичними звязками, приступленням до склеєної Бенешом малої антан-ти і мілітарним союзом з Польщею, румунські державці намагалися зберігти здобутий „стан посідання“. Постійним станом облоги в „приєднаних“ провінціях, провокаторськими засобами сигуранці, самоволею здеправованої чисто балканської адміністрації змагають румунські правителі внутрішньо зберігти осягнений „стан посідання“.

Темною хмарою на небозводі цих румунських осягів є справа пре-

столонаступства. Безжурного і популярного князя Карла, що виявляв помітну самостійність у відношенні до двірської камарилі і її виразника Братіану, що виявив досить безцеремонно своє легковаження накиненого йому подружнього звязку, позбавлено прав наступства і прогнано з краю. Амбітна королева Марія, що неподільно кермувала державними справами зі своїм вірником Братіану, лякалася, що зі смертю короля Фердинанда і приходом до керма Карла, урветься всевада двірської камарилі. Також Братіану лякався втратити владу. На спілку з королевою використав він розбіжності з подружнього життя наступника престолу Карла, перевів в підчиненому собі парламенті відповідну постанову, якою переляно права до престолу на малолітнього (тепер п'ятилітнього) кн. Михайла (сина Карла), створив віддану собі на час малолітності короля Регенційну Раду і таким чином забезпечив собі і королівській досмертне панування в Румунії. Однак коли в слова: „помер король“ вся Румунія вкладає однаковий зміст, то неоднаково інтерпретується слова: „нехай живе король“.

Авересканська і царанистична партії безумовно відносять ці слова до прогнаного кн. Карла. Також в армії має він значні впливи і звязки. Братіану, що в недавніх виборах здобув терором і перекупством небувалу в ніякому парламенті більшість, з тривогою й одчаєм глядять в будуччину. Над Румунією зависла чорна хмара майбутнього безладдя, спричиненого проблемою престолонаслідства.

Брутально гноблені і насилувані народи та „приєднані“ до варварського „регату“ провінції, теж підсвідомо симпатизують з проганим кн. Карлом, сподіючись з його поворотом змінити внутрішню румунську політику і припинення балканщини.

На новий шлях.

В справі централізації нашої збіркової акції.

(Дискусійна стаття.)

Скільки то не писалося у нас про те, що український загаль замоло починається до складання добровільних датків на культурні й гуманітарні цілі! Скільки спроб пішло на те, щоб діло якось справити і повести організовано, планово! Та, на жаль, цієї важкої справи до цієї пори не вдалося нам схопити й вивести на чисту воду.

Був час, коли наші очі звернені були чи не виключно на американську еміграцію, але коли ми побачили, що наші амер. земляки і при найліпшій волі не в силі будуть нести цілого тягару старого краю, ми почали розглядатися між собою і рік за роком більш усвідомлювали себе в тому, що покласти собі повинні в першій мірі ми самі. Останні роки нашого лихоліття доказали чи не кожному з нас, що надіятися на чийсь поміч — це дитиняча ілюзія і зовсім не лицьове нації, котра всім еством прямує до кращої будуччини.

Доказом того, що тільки власна

праця веде до визволення, можуть послужити нам визвольні змагання наших сусідів-славян, які в часах найбільшого гнету знаходили фонди на це, щоб заспокоїти культурні змагання й гуманітарні потреби своєї нації.

Здавалося, що по наших великих невдачах, по нещасливим закінченні війни, і-ми зуміємо усвідомити собі своє положення і в справах спільних для нації як цілості станемо одною лавою. Здавалося, що цілий тягар понесемо без нарікання й розпиту і тимсамим зможемо дати гідну відправу нашим сусідам, що покажемося гідними тих жертв, які ми вложили на вівтарі Батьківщини.

Тимчасом рік за роком потреби нації збільшувалися. Визволення війна полишила по собі тисячі калік і безбаченків, долею яких держава не займалася; гроби наших героїв — ці останки нашої слави — до нинішнього дня не приведені до порядку; день за днем трагично наше шкіль-

ництво й наших дітей на силу загрожують в не-українську школу; ми донині не спромоглися на крапів приміщення такої інституції як „Прогрітня“; така важна справа, як справа нашого театру у Львові донині не може рушити з місця; наші гімнастичні товариства в самому центрі не мають ні відповідного приміщення ні площі; люди, що піддали все для нації, що стали її гордістю, не діялися донині одного пам'ятника. І т. д. і т. д. Або так: рік-річно на весні голодує наше село, передовсім Іршавщина, а ми щойно в час найбільшої нужди звертаємося за поміччю до суспільності, намітуємо пляни. А поміччю від того зветься, дуже мало. Бо на такі випадки суспільність повинна бути заздалегідь приготована, а так воно, на жаль, не є.

І скільки то вже разів до кожного такого діла наші передові, компетентні чинники забиралися, адавалося, а цілою енергією, писали патріотичні відозви, розсилали обійзники і складкові аркуші, а для більшої заохоти друкували звіти й оголошували імена жертводавців! А потім ціла справа якось затихла на те, щоб анову починати її по якімсь часі наново і то з самого початку...

Нехай вибачать ті, що для того діла поклали вже свій труд, але хто цілий збіркової акції прикладається з боку, то чомусь набирає переконання, що щось воно не так, що не вистає нарікати на байдужність мас і зі зневірою ждати застрішного дня, а докочте треба було би провірити старі шляхи й методи і на найближчу будучність шукати нових доріг. Бо не хочеться повірити, щоб те, чого докоували теж, словаки, словінці й інші славяни в той час, коли були в умовах, подібних до нинішніх наших, не могли перевести українці, правда, в часі, депо припиненнім.

Коли приглянутися визвольним змаганням інших народів і їх культурним добуткам, то скільки подивудіної, муравинної праці вложено у них в кожне діло, як витривало, з наміченими плянами добували вони козний грін для своїх інституцій і загально-народних потреб і які величаві успіхи кінець-кінців унічали їх витривалість! Вистає перейти по чеських селах і містах, зацікавитись розвитком їх культурних надбань, посипати тямущих людей, коли і як поставили вони цей будинок чи пам'ятник, а побачимо, що тут обдумано послідовно і зорганізовано переведено в життя знану нам пословицю „Громада по нитці — бідному сорочка“. Коли вийнці приглянутися до способу, яким їх суспільні чи партійно-політичні організації оподатковують своїх членів і при помочі марок збирають успішно членські вкладки, то мимоволі прихотять на думку, чомуб і нам у строго обдуманій і зорганізованій спосіб на дея лад не повести акції збірки.

Подав такий плян: Покликати культурні й гуманітарні інституції повинні спільно порозумітися і зібрати марками вилачити по черзі місця для. Для таких інституцій, як „Рідна Школа“, повинно бути значного більше місця, що по собі не чергувалися би. В одному місці повинно збиратися виключно на одну ціль. Збірка марками не повинна виключати постійних місячних добровільних оподаткувань з

випиш, котрі популяризує цей об'єкт перед нацією.

Цілу акцію збірок марками повинні переобрати на себе інституції найбільш поширені і найбільш між нацим парадом популярні, що має доступ до кожного нашого села. На мою думку повинні бути "Прогресивні". Для цієї цілі слід би назначити окремого урядовця, що в центрі провадив би діловодство збіркової акції, слід би за точним її перебігом, ніж книговодство і виготовлення епіти. Опитувати його мали б об'єкти усі інституції, що брали б участь у збірковій акції, пропорційно до кількості уділених їм місяців, філій і читальні. "Прогресивні" мали б обов'язок, а уваги на наше теперішнє положення і на загальне добро справи, нести не діло по можливості безкорисно, бо по справу слід би поставити так, щоб повести її при можливо мінімальних матеріальних витратах.

Прогресивні марок повинні би передати наші мистецтва-графіки і балетники було би, щоб ті марки відзначилися і красою і простотою, а виготовлення їх не потребувало аж надто великого матеріального вкладу. Кожен фонд повинен мати окремі марки. Думаю, що марка повинна бути в ціні 10 і 20 сот.; це важко тому, що збірка повинна бути приступна навіть найбіднішим верствам населення.

Центр вислав би марки до філій для збірки на цілий рік, а філія передала б їх за розпискою по селу. При кінці кожного місяця — і це точно останнього дня — читальні мали б чеком фінансової інституції відсилати всі зібрані гроші до центру, а посвідкою і рештою марок відраховувалися би в філії. При допоміжні відомості значків на чеках і підписів фінансових інституцій в центрі можна би слідити за ходом збірок, а при кінці кожного року слідувало б розраховувати філії з центром. Я переконаний, що на кожне село можна з усією певністю вислати марки на 10, 20 до 30 зол. з кожного фонду, залежно від числа населення, свідомості і матеріальних відносин.

Доброю стороною так переведених збірок було б те, що до збірки приєднало б найширші верстви нашого народу, бо 10 сот. місячно може пожертвувати й найбідніша одиниця доброї волі. З часом ми добули б загальну довіру до збірок і затяг привик би до постійного складання жертв, нехай і мінімальних. А це важливіше наше завдання, щоб до складання збірок притягнути і привичаїти маси.

В цей спосіб поведена акція збірок не виключала би принагідних збірок з нагоди свят чи торжеств на такі цілі, які неабиякливо потребують більших фондів. Не виключала б також і дотеперішнього постійного складання жертв інтелігенцією та свідомим громадянством.

Збірка марками мала б дінняти всенародного, постійного, строго організованого характеру і мала б планово збільшувати збірок нації. Зібрані фонди впливали б виключно до центру, котрий ними після потреби задовував би, бо дотеперішнє частинне замишування грошей по філіях, хоч би в "Рідної Школи", рідуче не промовляє за цим способом

розподілу грошей. При нашому положенні децентралізація збірок є шкідлива і свідчить лише про недостачу довіри до центральної установи. Так бути не повинно, бо ж наші центральні установи заслуговують на повну довіру.

Повинною статтю не думаю громадянству нападати готового плану, як переводити збірки. Але бажаним було би, щоб ширший нагаль зацікавлення цією переважною для нас справою, подав у тому ділі свою думку і приступив до направи фатального фінансового положення українських культурних і гуманітарних установ.

Ст. К.

3 побуту на Радянській Україні.

IV.

Українська Академія Наук.

Розглянутися у всіх варштатах праці Української Акад. Наук тяжко, бо їх є в дійсності дуже багато. Щоби визначитися у цій величчій роботи треба би посидіти в Києві один, або й два місяці, ходити від одної установи до другої і приглядатися. Завважу, що в історично-філологічній Відділі, якого головою є акад. Кримський, мала Академія в році 1924. триницять три наукові установи. В другій фізично-математичній Відділі під головуванням акад. П. А. Тутківського було вже в р. 1924 двадцять одна наукових установ. У третій соціально-економічній Відділі дев'ять установ. Тут головували акад. Васильєв і Гіларов.

Праця у всіх тих установах йшла нормально. Сьогодні в їх вже більше. Окрім академіків працюють у тих установах штатні і нештатні робітники, яких число, коли судити по "Звіщенню Української Академії Наук за 1924" перевищує триста осіб. Зпоміж них виростають нові дуже поважні сили, мушени і жінки. Твориться новий тип ученої жінки.

Додам, що під доглядом Академії Наук в Всенародна Бібліотека України, в котрій в р. 1924 містилося 974.000 томів, філія в Києві із 150.000 томами, філія в Вінниці із соткою тисяч томів та триста тисячами часописів і соткою тисяч листівок. В завідуванням Академії є музеї мистецтва (б. імені Ханенка), Антропологічно-Етнографічний Музей ім. Вовка, Комісія для краєзнавства і Друкарня.

Кошти утримання всіх цих установ і здучених із ними видань покриває

радянська влада квотою около пів мільона карбованців (двіста п'ятдесят тисяч доларів). Та всеж таки і ця квота не вистарчає. Ростуть потреби Академії, роками лежать наукові праці в редакційній тоці, залишається невиконаною теодна важна робота. А окрім цього завважується брак приміщення. Щоби останньому запобігти, управа Академії звернулася до влади з проханням, щоби на потреби Академії віддано нескінченний будинок т. зв. Ольгинської гімназії (угол Фундуклейської сьогонді Леніна і Короленка). Це велика будівля із 80 залами. Заходи Академії увінчалися успіхом. Дім викінчується і мабуть вже осіною обійме його Академія на свої потреби. Є також надія, що історична Секція під головуванням акад. Мих. Грушевського дістане для своїх потреб дім при вул. Короленка ч. 35. Теперішній народний комісар освіти гром. Ол. Мих. Скрипник виявив для потреб Академії багато зрозуміння і в всяка надія, що найдуться обидвіні фонди на працю і видання, та що передача будинків під управу Академії піде скорим кроком.

Цим разом зацікавила мене праця в Інституті наукової мови, з яким секція природничо-математична Наук. Тов. ім. Шевченка стояла у тісних зв'язках, помагаючи при укладі термінології. Тут виготовлено вже одинадцять термінологічних словників по всім галузям наук, котрі чекають своєї черги в друку. До укладу термінології прикладає радянська влада велике значіння. Замітно, що Інститут наукової мови користува обильно із праць по тер-

мінології та номенклатури Вєраратського, д-ра Вол. Левинського, проф. Степ. Рудницького, Мельника і інших галицьких учених. На мою думку, чи дуже ризикують пазити дістав і відповіди, що різніні невідікі. Видно, що хоч яка широкта українська земля, то всеж таки її єдність і одностійість в мові проявляється на кожному кроці. Інформатії подавали мені численні доки, інженіри-техніки, хеміки, природники, математики і лікарі протягом кількох годин, за що їм усім па тім місці сердечно дякую.

Інститут наукової мови міститься в будинку Всенародної бібліотеки. Побіч двір, в яких працює великий геолог України Павло Тутківський. Хоча учений академік числить вже 78 літ, тримається бадьоро. Дав він українській науці багато студії і парини геології і невпинно дає працю у ній. Веде він мене до окремої великої сали, де розложеної доки протоніаста мамутів. Це, мабуть, чи не одиний екземпляр, в котрім не бракує ані одного кусинка. З пн томою собі вичисливості розказує учений академік чому цей рід рят скорю витинув, де і як ці доки найдено, з яким трудом розбиті часті складано в одну цілість. Жалю тільки акад. Тутківський, що не має відповідно високої сали, щоб цей величавий кістяк обрмувати в залізю і устави в стоячий позанції.

Розглядаючись, хочби тільки побіжно у звідомленнях Академії, та приглядаючись ближче поодиноким її установам, мимоволі виривається мені з уст слова:

Будує її геній української думки, гноблений і поневіряний на Україні за царських часів! Гніт царської влади, заборона української мови в школі і науді не доконали руїну. Вперті у своїй роботі і у своїх українських переконаннях люди не дали себе ані винародовити, ані згнобити. Геній української думки підтримує їх на силах. Сьогонді, за радянської влади, при певній змові праці для культурного розвитку України цей геній української думки докладає надлюдських діл. Українська Академія Наук па наші гордоці! І треба голову склонити перед її теперішньою працею, але й перед її минулим, що у важкому часі гніту не віріклася українства, своїх принципів під українськими творами не заставляли, до українського народу своє приналежність явлю визнавали і в найтяжчих часах переслідувань служили йому до самовідречення своєю безкорисною працею. Сьогонді бачуть вони висліди свого труду!

К. АНИШЕНКО.

13

МИРОНОСНИЦІ.

(Докінчення.)

— Не всіж такі дурні, як долини. А на водосвятті була зачита: і Хома, і Карнавка, і Яким, і кооперация. А людей найшло — яблуку нідє впасти.

Петро ширю засміявся.

Цей снитковий, гарний: в хаті сидити нудно. Пішли до церкви на розвагу... Та на всякий випадок — а очі Богові показатися... Так-так... Ой, довго ще це буде... Вичитав я, що князь Володимир, отой, що стоїть у Києві над Дніпром, з хрестом у руці, — сидоміш загнан киян у Дніпро і похрестив, а старих богів скинули в річку. Несе дніпрова хвиля богів до моря, а Володимирові хрещеники по березі за богами... Кричати: "видибай, наш боже, видибай, господи!" Не аналізи старі боги, а баба Кривообчуха ще й тепер їм молиться, — "видибай, боже, видибай". Бачите, як той дурман довго сидить в людях...

— Ой, це-ж правда! — вигукнула Одарка здивовано: справді та: і мене учила... Та звідкіль-же Петро довідався?

— І я його про це слитала. — Вичитав — одказує. — Та ще й от-що вичитав. Один вчений ось-ось додлубився, з чого то почалося

життя. Те, що курчат можна виводити без квочки — машиною, це ви бачили в кооператії... — Щоб курчатко вивести хоч-би й машиною — треба яйце мати. — Отже вчений над цим і бється. — Нема чого йому битися: хай півня спить... Було тоді знати, що раніше стало: чи курка, чи яйце... — Е, ні! він таки достукається: без півня й курки яйце буде, а після того знайде, як і поросє в машині вихохати, а там... може й дитину...

Потямарилось у мене в очах... Почувала, що не маю саів сперечати з ним. Все таки кажу:

— Ет, чорт-батька-зна, що вигадують, аби людей дурити...

— Не дурити, а роздурювати. Як тільки наука діжде до цього, кінець всяким богам і... мироносницям...

— Весело додає — і в моєй матусеньки якийсь мішечок гороху в заціці зостанеться...

— А ти скільки перетягав того гороху до Саньки?

Уважно поглянув на мене Петро. Давно його таким не бачила.

Питаю:

— Хочете знати правду?

— Ну-ну розкажи про вашу штунду.

— Це, мамо, пролетарський звичай, у всіх світах і народів однаковий: любов до найбільшого, до найменшого в людській громаді. Горох пішов у складчину на нову

сорочку Саньці. В цьому, мамо новий закон і звичай: комуна!

Слухаю його.

Серце хоче вірити, а язик питає: — А як — Олекса — кат? а до-лянянські хлопці? А Хома?

— Це кукіль в пшениці. Ми його скоро виберемо, а Хома артос вижде червством гречаником...

— Знов колотнеча?

— На цей раз тиха й безкровна: викидай кукіль... Але через велику любов є й велика жорстокість... Ми до всього докопалися. Я послав нову звістку до газети — напечатають, а там діло піде своєю чергою. Раніше не писав: боявся щось неправдиво описати...

— Он-що...

Я була так стомлена, що й кагання не світила. Так і спати полягала.

X.

"Так і заснула. І сниться мені: з щирим серцем, і ясним оком вишій шесь світ на толоку — пшеницю жати. Від Перебранки на Низь-кодоло скільки видно, жовтіє степ зрілим колосом. На обніжках сині волошки гойдаються... Люди й наші, і не наші: білі, чорні, жовті... китаїці, москвичі, поляки... Василь — дід — за комісара: на коні гасє — розпорядок дає. А машина жне, машина снопи виже, машина молотить, машина коржі пече..."

"Стою — дивлюсь, роззявивши рот... Диво-дивне. А тут: з якоїсь

іншої машини, як вискочить сани, за нею друга — третя... Наче машина, поросється. Старенький дідок в окулярах на машину поглядає гайки підкручує, до мене й каже:

— Оце бабо Віде, як бачите, свиней маємо. А для людей я придумав таке: злізте в он-ту машину — вилізете молодію дівчиною... Ше, — каже, — поїмо коржі з мідом і потанцюємо гопак...

До Перебранки-ж по воду юрба претється. Василь до мене гукає:

— Не дурно ми чистили криш, що в Перебранці, га? Бач де кужницька правда ходила! Не збрехав мій покійник дід, хай його шлани легко згадається...

Микита-Француз, у новеньких гультиках, аж зяюшися, кричить:

— Я вам казав!

А Віде, княгиня полоцька, а порчовому кокошнику, піднікала саницю і кладе копи, зі сномі волошки видирає...

— Злорозенки були, бабо Віде, ідіть-но до мене! Я вам щось скажу: ви стільки разів мене просили. Та де-ж ваші мироносниці?!

Тут Петро десь взявся. Халявть урожай:

— Добра пшениця — без ку-кіль...

Дідок в окулярах тягне мене до машини, що із старого робить молодого! Сидимось... а та мов

— Владарши короа Чамберлаі і Вирз вернулись разом до Нью-Йорку, до яггала Іх маніфестаціаі. Німечккі латуні Уаіот відіпрацяєсь через Атлантик в Гаа-бургга 5-го серпня; зупиняться на Азор-ських острівгах, щоби набрати бензину для фундуціаі.

— Учасниці. 97 |—| **Ширіть наш час**